

HUJUN SUKUSEURAN MATKA USA:HAN

KESÄKUUSSA 1989

Suomessa on paljon sukuseuroja ja niillä moninaista toimintaa. Hujun sukuseura ei eroa tässä muista muuten, mutta se on tehnyt matkan ulkomaille, aina USA:han, Minnesotan osavaltion Itascaan alueelle, Marcell-nimiselle paikkakunnalle. Ajatus matkasta lähti kytämään kevään 1988 sukukokouksessa. Huittisissa, kun Amerikan serkkujen ryhmä esitti kutsun käydessään Suomessa. Seuran hallitus perusti toimikunnan asiaa pohtimaan. Muutaman kokouksen, kiertokirjeen, osallistumishalukkuuden kartoituksen, kaukaisiin sukulaisiin otettujen yhteyksien ja matkatoimiston tietojen jälkeen voitiin kutsua kaikkia matkahaluksia yhteen alkusyksyn neuvotteluun, jossa asia käsiteltiin uudestaan. Kesäkuun alku todettiin perheille sopivaksi matka-ajaksi. Matkatoimiston ennakkohintakin oli pudonnut tonnilla. Lähtöhalukkuus tuntui lisääntyvän ja niin päätettiin lähteä. Helteen Matin ja Hujun Mattsin yhteistyö tiivistyi. Seuran vuosikokous Vammalassa muodostui matkalaisten yhteistapaamiseksi. Siellä myös näimme mukaan otettavat suvun taiteilijoiden luomukset: taulun ja puureliefin. Ne päätettiin lunastaa tekijöiltään ja niiden lisäksi iso pellavainen pöytäliina.

Vaiherikas menomatka

Kevät koitti. Passit ja viisumit olivat kunnossa. Matkatavarat olivat laukuissa. Muiden samanlaisten mukana ne kulkivat linja-auton tavaratilassa lähtöaamuna kohti Seutulan lentokenttää. Nousimme aikataulun mukaisesti Pan Am-lentoyhtiön Airbuss 300-koneeseen. Rullaus, kiihdytys ja oltiin ilmassa. Matka pilvissä alkoi. Pian olimme Tukholmassa.

Koneesta ei saanut poistua turvatarkastuksen vuoksi. Samalla koneen ilmastointilaitteita sanottiin kunnostettavan. Se kesti yli kaksi tuntia. Ryhmämme täydentyi vielä, ennenkuin oltiin jälleen ilmassa ja pitkä Atlantin ylilento alkoi.

Olimme olleet ilmassa yli kymmenen tuntia, kun uusi manner alkoi hämöttää. Ikkunanvieruspenkeillä istuvat tuijottivat alas toiveikkaina nähdäkseen, milloin kiintomaata alkaisi näkyä. Kapteenin kuulutus usealla kielellä, myös Suomeksi, havahdutti meidät todellisuuteen. Polttoaineen vähyden vuoksi laskeuduimme tankkaamaan Mainen osavaltioon Bangorin kentälle. Korkeuden vähentyessä silmä erotti yhä tarkemmin ja tarkemmin maanpinnan. Kentän reunalla olevat isojen sotilaskoneiden rivistöt ilmaisivat laskukiidon aikana, millaiselle kentälle tulimme. Koneessa istuen katselimme ulos saadaksemme edes jonkinlaista kuvaa paikasta. Kuinka ehdimme jatkolennoille New Yorkista, tuli monelle mieleen.

Toiveet olivat vielä korkealla aloittaessamme nousun noin tunnin kuluttua. Koneen ollessa nousukulmassa kuului voimakas jysäystä muistuttava ääni siiven kohdalta. Laskutelineen sisäänveto, tuli ainakin minulle mieleen. Paljon paljon pahempaa, kuten saimme pian huomata. Kone ei saanut lisää korkeutta. Hieman puiden latvojen yläpuolella se alkoi vaappuen kaartaa takaisin kenttää kohti. Sisään tuli kitkerää käryä ja lämpötila alkoi nousta. Ilmastointi ei toiminut. Kenttää ei näkynyt. Korkeus väheni yhä. Kun vihdoinkin näimme kentän, huomasimme, että sinne oli hälytetty suuret määrät palo- ja ambulanssiautoja vaappuen laskeutuvan koneemme turvaksi. Kaikki sujui onneksemme hyvin. Saimme tietää vasta myöhemmin koneen toisen moottorin

räjähtäneen ja syttyneen tuleen nousukiidossa.

Pysähdyimme kauaksi toisista koneista ja rakennuksista. Koneen kaikki neljä ovea avattiin ja jokaiselle tuotiin portaatt. Meitä kehoitettiin rauhallisuuteen ja istumaan hetki paikoillamme. Uusi kuulutus käski ottamaan käsimatkatavarat mukaan ja poistumaan koneesta. Tullaus tehtäisiin täällä.

Kävelimme lentoasemarakennukseen, minne matkatavarammekin oli tuotu. Passiin tuli maahantuloleimaksi Bangor eikä New York. Lentoyhtiö tarjosi voileivät ja Coca colaa. Kahvin joutui maksamaan itse. Tarpeellinen tuo välipala oli, koneessa olimme jo neljästi syöneet, sillä vasta neljän tunnin kuluttua meitä noutamaan tullut kone pääsi ilmaan. Sitä odotellessamme kirjoittelimme kortteja ja kävimme kentän myymälöissä. Moni olisi ostanut sieltä suuren hummerin, mikäli olisimme olleet paluulennolla.

Nousimme nyt onnellisesti ilmaan ja muutaman tunnin kuluttua saavuimme Kennedyn kentälle, mutta jatkolento oli jo mennyt. Bangorista olimme koettaneet koettaneet saada yhteyttä meitä Minneapolisin vastaan tullessiin sukulaisiimme ja isoon "vinttikoirabussiin". Kuulimme myöhemmin heidän saaneen hyvin ristiriitaisia tietoja koneemme kohtalosta. Sen kerrottiin räjähtäneen. Ilo oli suuri totuuden selvittyä, kun saimme heihin yhteyden newyorkilaisesta hotellista, minne lentoyhtiö meidät oli majoittanut.

Myöhäisen yön tunteina oppaamme neuvotteli hotelli Plazasta Pan Amin laskuun 24 kahden hengen huonetta uupuneille matkaajille. Toista vuorokautta oli valvottu, uni maistui.

Aamulla tapahtui matkallamme toinenkin konevaurio, ei onneksi ilmassa, vaan vielä ihmeellisemmässä paikassa, merenpinnan alla, hotellista Manhattanille johtavassa tunnelissa. Olimme autolla matkalla tutustumaan New Yorkiin. Jäähdyttäjän vesi kiehui moneen otteeseen, mootori sammui, mutta aina pienien seisokkien jälkeen lähti uudelleen käyntiin. Näin ajelimme pitkin Manhattania pätkän kerrallaan. Paluumatkalla tunnelin suulla sammuneen automme tuuppasi traktori maksukopille. Matka jatkui työntäen alamäkeen, johon meitä kehoitettiin jäämään. Kuljettaja sai kuitenkin auton käyntiin ja kielloistamme hu-

limatta matka jatkui, kunnes konepelti löi tuulilasiin. Tämäkään ei autoilijaamme lannistanut. Hän löi nyrkillä pellin kiinni. Kehotimme ajamaan huoltoasemalle. Hän kaarsikin sinne, mutta ajoi saman tien toisesta portista ulos, kunnes ajoneuvo pysähtyi lopullisesti kadun varteen. Jostakin ilmestyi samanlainen ehjä auto noutamaan meidät hotellille. Perillä vaadimme portierilta 10 dollaria takaisin. Ei siis ihme, että lentoyhtiön laskuun luvatus aterian muodosti vain hampurilainen, joka ei meitä tyydyttänyt, vaan vaadimme kunnan ruokaa.

Illansuussa meidät vietiin takaisin lentokentälle. Saimme kuitenkin odottaa lentoa kolme tuntia. Ryhmänjohtaja ja opas olivat selvittämässä lähtöämme ja hakemassa lippujamme Minneapolisin lähtevään koneeseen. 48 lipun hakemisen ei kuitenkaan olisi pitänyt kestää niin kauan. Viivytyksen syy olikin se, että koneeseen ei mahtuisi meistä kuin puolet. Loput pääsisivät huomenna, sanottiin. Neuvottelut jatkuivat. Lähtöaika läheni.

Läksin tyttäreni Annen kanssa etsimään juotavaa. Palasimme hetken kuluttua siihen, missä olimme muusta joukosta eronneet. Puolet oli saanut lipun Minneapolisin koneeseen, aikaa 25 min., lähtöportti 36. Muut 23 olivat menneet sinne. Minä olin yksi heistä. Minne muut olivat kadonneet? Annea kehoitettiin menemään ulos ja nousemaan lentokenttäbussiin. En ennättänyt kysyä, minne häntä vietiin, kun bussi lähti. Jäin yksin, kaikista ryhmistä erilleen matkalaukku kädessä, lentolippu toisessa. Näytin lippua eräälle virkailijalle, kun en osannut englantia. Hän viittasi suunnan ja opasteita seuraten saavutin muut ikuisuudelta tuntuneen 15 minuutin kävelyn jälkeen lähtöportilla. Olimme taas kolme tuntia ilmassa. Ruoka ei maittanut, kun mietin, missä Anne voi olla.

Vihdoin perillä

Kone laskeutui onnellisesti Minneapolisin kentälle. Oli liikuttavaa nähdä vastaanottajamme HUUJU-tekstillä varustetun vaatteiden alla kukkakimppuineen. Vaihdettiin kuulumiset ja lähdettiin kävellä matkalaukkuja noutamaan. Laukkujen luona tapasimme toisen ryhmän.

Olin helpottunut nähdessäni Annenkin heidän joukossaan. Saman tulkitsin hänen kasvoiltaan. Vastaanottajamme olivat varanneet kentälle bussin viemään meidät hotelliin. Huoneiden avaimet jaettiin jo autossa, joten majoittuminen kävi nopeasti. Toiset vaihtoivat vielä kuulumisiaan ja suunnittelivat matkaohjelmaa. Me menimme suihkuun ja nukkumaan, sillä aamulla piti lähteä heti aamupalan jälkeen.

Aamu valkeni, puimme juhlavaatteet päälle, kuten Iines Johnsson kehotti. Aamupalan jälkeen menimme hotellin myymälään. Monen suomalaisen paitavarasto kasvoi jälleen. Nyt paidoissa luki Minneapolis, päivää vanhemmissa New York ja vielä vanhemmissa Bangor. Paikkakunnan nimellä varustetuista asusteista tuli monelle keräilykohde.

Matkan loppuosuus kesti linja-autolla viitisen tuntia. Pidimme tauon intiaanireservaatilla järven rannalla olevassa kahvituvassa. Maisemat olivat paikoin karun puuttomia, paikoin kasvoi pieniä lehtipuita. Tiet olivat suoria ja leveitä. Loppumatkalla maasto alkoi kumpuilla, tiet tulivat kotimaan teiden kaltaisiksi, oli mäkiä ja mutkia eikä enään kahta kaistaa. Ohitimme useita pieniä yhdyskuntia ja seudun suurimman kaupungin, Grand Rapidsin, jonka suurin työnantaja on haavasta paperia valmistava tehdas. Sinne asennettiin parhaillaan suomalaisia koneita.

Hujun sukua

Vihdoin Marcell, matkan pääkohde ja odottavat sukulaiset. Meille oli valmistettu Suomi-haalille mahtava tulojuhla ruokapitoineen. Paikalla oli satoja suomalaisia, lehdistö, televisio, sekä päivien sankari, Wiktor Huju Senior, 96-vuotias itseoikeutettu juhlien keskuhenkilö ja me - vuorokauden myöhässä. Tunnelma oli silti korkea. Ikimuistettavat päivät alkoivat.

Tervehdyksiä vaihdettiin. Aterioitiin. Ruoka oli todella hyvää ja ennen kaikkea kypsää. Olihan kalkkunakin keitetty jo edelliseksi päiväksi, kuten muutkin ruoat ja edelleen keitettiin. Isäntäväki sai tuomamme taulut ja suuren pöytäliinan ynnä muuta tuliaisavaraa. Kamerat surisivat. Monihalusi ikuistaa

tilaisuuden muistoksi kokemastaan. Vanha Wiktor kiitti kaikkia ja lausui epäilynsä, että tokkopa hän elää enää kovin kauan. Osallistujien suusta kuului yhteen ääneen kohahdus, niin pidetty suvun vanhin elossa oleva Amerikan kantaisä heille on.

Illalla juhlan jälkeen meidät jaettiin eri perheisiin. Minä ja Anne pääsimme Wiktor Huju juniorin ja Wandan ihanaan kotiin, joka sijaitsi noin viisi mailia varsinaisesta kyläkeskuksesta Grand Rapidsin päin aivan tien varressa, sen ja järven välissä. Tienhaarassa on komea puupaalu, johon on naulattu puuviitat. Ylimpänä on postinumero, siten nimi Wanda ja Wic Hujus. Heillä oli iso pyöröhirsistä rakennettu talo. Pihaassa odotti neljä kaaraa avaimet suulla, keittiössä jääkaapit täynnä ruokaa, sänkytilat meille kaikille kymmenelle vieraalle ja kellarissa sauna. Rannasta löytyi moottorilautta, kaksi kanoottia ja kalastusvälineet.

- Kaikki on teidän käytettävissänne. Koti on teidän, sanoivat Wanda ja Wiktor. Niin he myös tarkoittivat, sen tulimme viikon aikana huomaamaan.

Luottamus ihmisiin alueella tuntui melkoiselta. Talo on ollut asuttuna 15 vuotta. Tuona aikana ei ulko-ovia oltu lukittu. Koskaan ei ollut hävinnyt mitään. Ainoastaan avuntarvitsijat ovat tuttujen lisäksi poikenneet.

"Kaikkia yritämme auttaa, niin ihmisiä kuin eläimiäkin", tuumivat asukkaat. "Jos joku sitten sattuisi jotain ottamaan, olisi se kaiketi enemmän tarpeeseen hänelle kuin meille."

Wictorin kertomuksista saisi toisen yhtä pitkän matkakertomuksen. Ihmettelimme, miten sujuvaa voi suomenkieli olla yli 60-vuotiaalla USA:ssa syntyneellä ja milloinkaan Suomessa käymättömällä miehellä. Vaimokin on uuden mantereen keskiosasta. Wanda löysi Wictorin kuulemma tämän asevelvollisuusajanaan. Nyt on eletty yhdessä yli 30 vuotta, paljon nähty ja koettu. Lapset ovat poissa kotoa. Lastenlapset käyvät usein, samoin muut suomalaiset. Suomen suomalaisia oli nyt ensi kerran. Wiktor alkoi itsekin harkita Suomessa käyntiä.

Pojan, Micin, tyttäret poikkesivat tervehtimässä isovanhempiaan. Laulu oli herkässä, eikä ihme, vanhin tytöistä on osavaltion parhaita laulajia. Hän odotti vauvaa. Huomatessaan meidän tutkivan hä-

nen ikäänsä, oli nopea vastaus jo ennen kysymystämme: kuusitoista, melkein seitsemäntoista vuotta. Tulevalle lapselle riittää elossaolevia esivanhempia monta sukupolvea. Eläähän isoisän isoisäkin vielä tuolloin, toivoi onnellinen tuleva äiti.

Siskokset ihmettelivät Annen englanninkielen taitoa kysyen, missä hän on sitä opetellut. Suomen koululaitos todettiin kieltenopetuksen osalta paljon monipuolisemmaksi heidän kouluunsa verrattuna. Siellä ei ole kuin vapaaehtoisia kieliä.

Aamuisin alkoi päivä ennen kuutta Victorin 40 mukin automaatilla keittämällä aamukahvilla ennen Wandan valmistamaa aamupalaa. Ateria kesti kahdeksaan ja retket alkoivat yhdeksältä. Päivät kuluivat alati liikkuen joko perheen autoilla tai linja-autolla.

Tutustumme ympäristöön

Päivä päivältä alkoi ympäristö näyttämään tutumalta ja kotoisemmalta. Puuston rehevyys ja runsasjärvisyys sai sen heti mieleemme. Kartassa järvet hallitsivat sinisellä värillään, eikä ihme, Minnesotassa niitä on yli 10 000.

Runsa kalakanta ja linnusto sekä rantakasvillisuus ovat antaneet alati elantoa asujamistolleen, niin vieläkin. Ainakin intiaaneja näkyi monien järvien rannoilla kalastamassa. Ihminen ja luonto tuntuvat todella kuuluvan yhteen, sen tulimme oppimaan.

Pelkäävätkö suomalaiset karhuja? Näin ihmettelivät isäntäväkemme Victor ja Wanda vierailleen. Minnesotassa, eivät ainakaan Marcellissa asukkaat pelkää ja totesimme sen näinä kesäkuun alkupäivinä heillä ollessamme. Alueen luonnonvarainen eläinkanta on runsas. Linnuista kiinnitimme huomionne aluksi pieniin joko paikallaan pysyviin tai eteen- ja taaksepäin lentäviin värikkäisiin kolibriihin, jotka ahkerasti kiersivät terassilla olevaa lintulautaa. Terassi toimi ruokinta-alueena, jonne olohuoneen ikkunasta oli hyvä katsella ja seurata monien eläinten ruokailua. Kilpikonnia ei aina tullut havainneeksi muita eläimiä seuratessa. Oravia näkyi useitakin lajeja. Suurimmat ruokailulla käyvät eläimet, Wanda kertoi, olivat metsäpeurat. Tosin niitä ei näin kesällä liiku talo-

jen läheisyydessä, mutta talvella ne tulevat seitsemänkin yksilön laumoina ruokaa etsimään. Näimme nisäkkäistä toki haisunäädän tutkimassa kaadettuja ruokaämpäreitä. Siinä se meistä välittämättä nosteli sivuun illalla syömiemme maisintähkien loppuja löytääkseenn niiden alta muita makupaloja. Ruoka oli siististiämpäreissä aina siihen asti, jolloin karhu tuli aamutunteina aterioimaan. Victor keitti silloin aamukahvia, muttei raaskinut herättää meitä niin aikaisin. Ämpärit kumottuaan ruokailija söi mieleisensä makupalat ja löntysteli metsään. Haisunäätä jatkoi tämän jälkeen. Seuraavana aamuna odotimme joukolla karhua, mutta sitä ei näkynyt.

Kalastustakin kokeilimme. Heitto-onkeen tarttui komea kala. Liekö ollut liian suuri, sillä siima katkesi jättäen rimpuilevan kalan pohjarisukkoon kiinni. Näimme sen kirkkaan veden läpi. Ilman haavia emme sitä yrityksistä huolimatta ylös saaneet. Mato-ongella varmaan olisi tullut saalista, mutta en löytänyt kuin muovimadon enkä osannut laittaa sitä oikealla tavalla koukkuun. Laitoin koukun kokonaan piiloon. Kala takoi muovia, mutta ei jäänyt kiinni. Seurasin, kuinka se touhusi kirkasvetisen järven pohjassa.

Moottorilautalla saimme ajella iltaisin Victorin opastamina ympäri järven selkää. Kaunista koivupuista rantaa eikä montaakaan asumusta useasta rantaviivakilometristä huolimatta. Suomi tuli mieleen, niin samanlainen maisema oli. Siksi asujamisto onkin muodostunut siirtolaisuuden aikana niin suomalaisvoitoksi. Eräs heistä, kauppias Rissanen, palveli meitä sujuvalla suomenkielellä asioidessamme Marcellin kyläkaupassa. Ystävällinen hymy huulilla hän ojensi suklaalevyn ryhmän nuorimmalle ostosten päätökseksi toivotellen terveisiä mukamme kotimaahamme.

Suomen kirkossa

Paikannimet siirtolaiset toivat mukanaan tänne asti. Pohjois-Itascan alueelta löysimme paikkakunnan, jonka nimi on Suomi. Sinne teimme retken kauniina kesäpäivänä isäntäperheitten mukana heidän autoillaan.

Mahtava elämys oli niillä suomalaisilla, jotka farmariautojen lavoilla tu-

livat kirkon edustan parkkipaikalle. Kirkon rakennusaineet oli saatu vanhas-
ta rautatien asemarakennuksesta. Siirto-
laisuuden edetessä rautatiet seurasivat
metsänhakkuita. Puuston vähetessä ja
melkein loputtua ne kävivätkä tarpeettomik-
si. Yksityiset rautatieyhtiöt luopuivat
liikenteestä, kiskot siirrettiin muualle
ja linjoista syntyi maantieuria. Liekö
näissä syy suoriin leveisiin autopaanoi-
hin. Rautatierakennus palveli siirretty-
nä, muuratulla kivijalustalla ja valkoi-
seksi maalattuna korkeine kellotapulei-
neen Suomi-nimisen paikkakunnan kirk-
kona.

Autoista astelimme päädyn puuportail-
le, nousimme niitä kerroksen verran
kirkon eteistilaan. Lattian alla olivat
kerho- ja kokoontumishuoneet nuorisolle,
vanhuksille tai juhlatilaisuuksien tar-
joiluihin. Täällä kotimaassa puhuisimme
seurakuntatalosta. Ylhäällä eteistilan
pöydältä löytyi mm. avustuskirjekuoria
toiminnan rahoittamiseksi. Rappuja pää-
see ylemmäksi kellotapuliiin. Me menimme
kuitenkin pariovien kautta varsinaiseen
kirkkosaliin. Muodoltaan suorakaiteen
muotoisen ison huoneen kalustus myötäili
suomalaista luterilaista pientä puukirk-
koa. Keskellä leveä käytävä johti altta-
rikaarelle. Päätyovettomat selkänijalliset
jyhkeät puupenkit ulottuivat sivu-
seinille asti. Käytävältä katsoen vasem-
malla oli sakasti ja alttarin oikealla
puolella samanlainen pieni huone, josta
suntio nouti meille suomenkieliset vir-
sikirjat. Sakastista hän toi kirkon pe-
rustamisasiakirjan. Tämä kehyksiin lai-
tettu paperi luettiin kuuluvasti meille
matkalaisille. Kirkkomusiikkia emme saa-
neet kuulla soitettuna, sillä urkuhar-
moonni kirjastohuoneen ja etupenkin vä-
lissä oudoksutti sen verran, ettei ku-
kaan tohtinut ruveta soittamaan ja vei-
suuta säestämään. Suomalaisista virsi-
kirjoista valitut sopivat virsien säve-
let kaikuivat ulos saakka ennen ja jäl-
keen Helmin psalmienluvun. Tilaisuus oli
lyhyt, mutta vaikuttava ja mieliinpai-
nuva.

Ikimuistettavaksi jäi myös ennen
kirkkoonmenoa hetki, jonka vietimme kir-
kon takana kummulla olevalla Suomen hau-
tausmaalla. Iso joukkomme käveli pientä
soratietä ylös. Wictor senior tuotiin
autolla keskellemme. Silmät tavailivat
puistikkomaiselta ruohonpeittämältä kal-
mistoalueelta hautakivien tekstejä. Lu-

kemista helpotti se, että nimet oli kai-
verrettu kivien molemmille sivuilla sa-
manlaisina. Laskimme kukkalaitteen ja
veisasimme tilaisuuteen sopivan virren.
Monien suomalaisten sukunimien joukosta
löytyi paljon Hujun sukuun kuuluvia.
Wictor seniorikin on saattanut tänne jo
kaksi pitkäaikaista vaimoaan.

Viktor Nikolainpoika Huju

Wiktoria seniorin veljenpoika, ryhmääm-
me kuuluva 75-vuotias Viktor Huju tapasi
matkalla ensikertaa sisarusiaan. Isään-
sä, Nikolai Hujua ei hän ollut milloin-
kaan nähnyt tämän muutettua ennen pojan
syntymää nuoremman veljensä, nyt jo 96-
vuotiaan Wiktoria seniorin jäljessä Ame-
rikkaan. Vaimo ja syntynyt jälkeläinen
jäivät Suomeen. Nikolai - täällä Nick -
ei pojan syntymään oikein uskonut, vaan
epäilyksen asian todenperäisyydestä vaivasi
häntä ja hänen jälkeläisiään osin mat-
kaamme asti. Usealla valokuvalla ikuis-
tettiin nyt Viktor-poika isänsä haudalla
tyttären ja tyttärentyttärien seurassa
sukupolvien tapaamista. Yhdennäköisyys
ja samankaltaiset eleet eivät jättäneet
lupsakalla itäsuomalaisella huumorilla
varustettua miestä rauhaan edes postin-
kantajalta. Siitä seuraavasti:

Postinkantaja Smith, Nickin hyvä ys-
tävä, toi tälle postin usein kotiin ju-
tellen yksin asuvan vanhuksen luona kah-
via juoden tovin, ennenkuin jatkoi mat-
kaansa. Nyt Nickin Amerikanlapset olivat
järjestäneet niin, että Smith kohtasi
Vihtori-pojan. "Mootorisuuksi" kutsuttu,
aina sanavalmis postiljooni, jäi sanat-
tomaksi. Suu oli kauan auki, kunnes hän
sai sanotuksi: "Olette te aika ihmeelli-
siä, te hujulaiset. Kutsutte viisikym-
mentä henkeä Suomesta luoksenne, näytte-
lette paikkoja ja juhlitte Wiktoria senio-
rin 96-vuotista elämäntaivalta, mutta
miksi olette kaivaneet Nickin haudasta."
Muutama vuosi sitten täällä Suomessa
vieraili Amerikan serkkuja ja tutustui-
vat matkalla sukulaisiinsa. Joensuusta
16 km etelään asuu Vihtori Nikolainpoika
Huju, oli heille kerrottu. Matkalaisia
olivat kuitenkin epäilyttäneet ristiriitai-
set kertomukset tavoittelemastaan
miehestä. Hänen täytyy löytä, jotta pa-
lattuamme USA:han saamme kertoa hänestä,
oli kaikkien mielessä. Ensin ajettiin
Joensuuhun, sieltä edelleen etelään, ku-

ten ohjeeksi oli annettu. Ilmoitetun matkan päässä tavattiin mies, jolta aiottiin kysyä, löytyisikö Viktor Huju. Ei kysytty mitään, vaan tervehdittiin. Asia oli kerralla selvä, vakuuttivat silloiset Suomessa käyneet vielä nytkin meille. Tällä matkalla kaikki muutkin sukulaiset tapasivat tämän uuden isoveljensä. Sukulaiset olivat löytäneet toisensa.

Vihtorin Amerikkaan lähtö

Kertomukseni on siirtynyt Marcell-nimiseltä paikkakunnalta Hujun veljeksiin, Nikolaihin ja Vihtoriin, jotka jälkeläisineen sekä heidän puolisoineen muodostavat yli 200-henkisen ison joukon Amerikan mantereella. Viktor Huju senior muutti 1908, Nikolai-veli muutamaa vuotta myöhemmin pikkuveljensä perässä. Aikansa kierrettyään he kohtasivat asetuen Marcellin seudulle asumaan.

Kun veljesten isä, Kristian Absalom Huju, alkoi käydä vanhaksi, päätti hän jakaa Pohjois-Satakunnassa Kiikan pitäjän Teukkulan kylässä olevan vanhan sukkalon poikiensa kesken. Kristian sai maasta osuuden, samoin Kalle ja Perttu. Fabian, Nikolai ja Viktor nuorimpina jäivät ilman. Viktor oli vasta 16-vuotias, mutta alkoi kiistellä isän kanssa jaosta. Isää harmitti moinen käytös. Hän kehotti poikaa muuttamaan pois kotoa paremmille seuduille, vaikka Amerikkaan. Olisikohan isä näin sanonut, jos olisi tiennyt pojan päättäväisyyden. Viktor pakkasi laukkunsa ja lähti.

"Koska tulet takaisin", joku kysyi ja jatkoi "tuletko jo neljäkymmenen vuoden päästä"?

Vastaus kuului olleen: "Kaksi kertaa neljäkymmentä vuotta".

Vuodet kuluivat. Vihtori täytti USA:ssa 90 vuotta. Lapset antoivat lahjaksi isälleen matkan Suomeen. Miltä tämä 75 poissaolovuoden jälkeen Vihtorista tuntui, en tiedä. Paljon haikeampana hän kuitenkin synnyinmaansa jätti nyt kuin nuoruusvuosinaan.

"Jos vielä kerran näkisin Suomen", on sataa vuotta lähentelevän pirteän vanhuksen toive.

Vihtori Kristian Absalominpoika, kuten hänet syntyessään Kiikan kirkonkirjoihin merkittiin, ehti jo ensimmäisessä maailmansodassa palvelemaan uutta

asuinmaataan. Hän taisteli Ranskan rintamalla Euroopassa. Sotilasuralta eläkkeelle on ehtinyt jo hänen poikansakin John Huju. Vastaanottojuhlissamme tämä otti vastaan oman poikansa sotilasvalan meidän kaikkien kuullen. Tällainen on Yhdysvaltojen lakien mukaan mahdollista.

USA:ssa molemmat Hujun veljekset menivät naimisiin. Vihtorin puolisoksi tuli paikkakunnan tyttö Ilona Saari. Perhe piti kauppaliikettäkin elämäntaipaaleensa alussa. Kauppa paloi muiden rakennusten mukana suuressa tulipalossa, mikä tuhosi koko kaupungin, jota ei rakennettu koskaan uudelleen. Asujamisto asettui ympäristön maaseutualueelle, missä he yhä asuvat. Ilona kuoli 30 vuoden jälkeen. Wiktor solmi uuden avioliiton vanhimman poikansa Wiktor Huju juniorin vaimon äidin, Mildredin, kanssa. Mildredkin ehti ennen vuosi sitten sattunutta kuolemaansa elää yhdessä tyttären miehen isän kanssa samat 30 vuotta. Wiktor senior on jälleen leski.

Tämä avioliitto sekotti sukulaissuhteet täydellisesti. Heidän lapsensa, majapaikkamme isäntäperhe Wanda ja Wiktor Huju junior, olivat ennen vanhempiansa häitä kysyneet vihkipapilta, miten heidän oman avioliittonsa nyt käy. Tulisiko heidän erota. Eiväthän veli ja sisar saisi olla keskenään naimisissa. Pappi yskäisi kerran ja sanoi isossa maassa aina muutama poikkeuskin sallitaan. Juhlapäivinä syntyy joskus ihmeellisiä tilanteita, kun ei aina tiedä, missä ominaisuudessa vanhempiaan onnittelisi, sillä onhan oma isä samalla appiukko, samoin uusi äitipuoli anoppi.

Wiktor junior kertoi: "Wanda-vaimoni on sisarpuoleni ja koska isäni on hänen isäpuolensa, niin lapsillamme asiat ovat vielä hullummin. Minä olen omien lasteni eno ja Wanda lastensa täti." Mutkikasta tämä on sukututkijallekin.

Vanhan Vihtorin tarinoita

Vierailuja tehtiin niin paljon kuin ehdittiin. Asuintalossammekin kävi tuon tuostakin sukulaisia vastavierailulla. Parhaana iltana laskimme 73 henkeä. Kaikki saivat ruokaa ja kahvia. John toi mukanaan vanhan Vihtorin.

Jututin Vihtoria Suomen poikavuositä. Sisariensa Fannin ja Hilman häät muistuivat hyvin mieleen samoinkuin ko-

titalon Hujun viinankäyttö. Fannin häissä ei sulhanen, Mouhijärven Tupurlan kylän Perttulan talon poika, voinut olla kiihtymättä, kun Kiikan nuoret miehet kiusoittelivat häntä. Miksi ison talon tytär haki sulhasen niin kaukaa ja vähän liian pienestä paikasta? Sulhanen suutahti, hyppäsi pöydälle ja otti vyön housuistaan. Solkipäällä huiতোen hän sai kiikkalaiset pakenemaan pihalle. Sieltä nämä alkoivat palailla ikkunoidenkin kautta. Takaisintulo ei kuitenkaan sujunut, sillä sisään linnoittautuneet mouhijärveläiset vieraat alkoivat purkaa salin isoa muuria saadakseen kiviä. Aina, kun ikkunalaudalla näkyivät sormenpäät, lyötiin niihin tiiliskivellä. Tiilejä heitettiin välillä pakenevien peräänkin. "Tappelun tauottua oli muuri miltei tuon korkuinen", sanoi Vihtori ja näytti kädellään noin 50 sentin korkeudelle maasta.

Muutama vuosi edellisen jälkeen vietettiin seuraavan tyttären, isoäitini Hilman, häät samoin synnyinkodissaan. Vieraina ei kuulemma mouhijärveläisiä näkynyt, vaikka sulhanen, Vasaran Vihtori sieltä olikin.

Viinaa kertoi Vihtori Hujulla aina olleen, mutta kerran se loppui. Hujun isäntä Kristian Absalom, kertojan isä, sahautti lankkuja, jotka talon hevosilla ajettiin Poriin. Paluukuormassa piti aina oleman myös tynnyri viinaa. Hevoskollonnan palattua alkoivat juhlat. Tynnyriä säilytettiin puulattiallisessa aitassa pukillaan. Kraanasta valutettiin sitten pullollinen kerrallaan salissa juhlivalle mölyävälle miesjoukole juotavaksi. Syntyynyttä isoa mölyä ei Fanni sietänyt, vaan suutuksissaan kävi avaamassa tynnyrin hanan. Utta pullollista noutamaan tullut mies kiirehti lujaa takaisin saliin kertomaan toisille, mitä oli tapahtunut. Eikä aikaakaan, kun aitan lattialla makasi koko miesjoukko nuolemassa kallisarvoisen aineen loppuja. Utta ei ollut tiedossa pitkään aikaan.

Tällaisia muistoja oli Vihtorilla Suomesta ajalta, ennen Amerikkaan siirtymistään. Suomeen Vihtori kertoi lähettäneensä 10 dollaria, että sukunimeksi olisi muutettu Vihanta. Pappi kirjoitti nimen "Vihtori Huju, myöhemmin Vihanta". Tätä nimeä ei kuitenkaan tullut käytetyksi.

Ehtipä synnyinmaassa Kiikan seurakun-

ta julistaa Vihtorin kuolleeksikin, kun hänestä ei ollut kuulunut mitään ja syntymästä oli kulunut aika, jolloin suuri osa ihmisistä on yleensä kuollut, mutta en minä, sanoi Vihtori. Nyt asia on korjattu Kiikassakin.

Metsistä ja metsätöistä

Wictor junior kuljetti meitä Marcellin alueella kertoen auliisti kaikesta kohtaamastamme. Ajoimme Marcellin kylän läpi. Katse osui koulurakennukseen.

"Se on minun. Ostin tämän pois valtiolta, kun antoivat siinä huonoa opetusta", sanoi Wictor ja nikkasi silmää. Suuntasimme kohti metsäaluetta, mihin oli jätetty alkuperäinen mahtava puusto pystyyn. Samanlaisia, yli 200-vuotiaita suoria, yli kolmekin metriä ympärysmitaltaan olevia mäntyjä siirtolaiset kaatoivat leipätyönään vuosisatamme alkukymmenillä. Nyt niitä löytyi enää näiltä suojelualueilta aivan USA:n pohjoisosista Kanadan rajalta. Alueella kulkemisella oli omat määräyksensä, samoin luonnonvarojen hyödyntämisellä. Pysähtelimme tutkiaksemme aluetta. Pikkujärvien rannoille varatuilla leiriytymisalueilla turistit saivat aterioida ja vaeltaa luontopoluilla. Järvessä uiskentelivat vesilinnut. Samanlaisia kansallislintujen kuvia oli painettuina monissa yhteyksissä.

Nämä isot puut antoivat leivän myös Hujun veljeksille. Wictor ja Nick työskentelivät nuoruudessaan Kivisaari-nimisessä puutavarayhtiössä. Metsäkämpäalueet olivat suuria. Siellä asui monta sataa eri ammatteihin kuuluvaa miestä: kaatajia, ajajia, seppiä, työkaluterottajia, muonittajia, partureita, kauppiaita ym. Puuraja nousi ahkerien käsien ansiosta. Nyt metsiköt ovat muisto menneiltä ajoilta, samoin kuin työvälineet. Isien tukkisahat ovat poikien kotona seinäkoristeina. Hevoset olivat kovilla mahtavien tukkikuormien edessä. Jopa kuuden hevosen valjakot kiskoivat lasteja, joita valokuvat ja museoalueiden mallikuormat ovat säilyttäneet nykypolvelle.

Kansallispuiston puista jäivät mieleeni syressi, pinja, balsami, vaahtera, koivu ja haapa. Balsamipuuhan tekevästämme reiästä valui sormillemme pihkan näköistä sitkeää vaikeasti irtoavaa

nestettä. Vaahteralajeista eräs tuotti mahlaa. Valtiolta sai korvausta vastaan oikeuden valuttaa tietty määrä nestettä siirapin valmistusta varten. Alueen asukkaiden käyttämä makea vaahterasiirappi on aito luonnontuote. Kymmenestä litrasta mahlaa tulee yksi kilo valmistaa siirappia. Ylimääräinen vesi erotetaan kuumentamalla. Laite muistuttaa suomalaisten mehumaijaa. Oikea lämpötila on tärkeä valmistuksessa. Sen on oltava oikea myös juoksutusvaiheessa.

Haapa, tämän hetken teollisuuden perinvalmistuksessa käyttämä hyötypuu kasvatetaan 20 vuoden aikana hakkuukuntoon ja ajetaan kuorma-autoilla Grand Rapidsiin.

Koivua näki melko paljon, mutta se oli oksaista ja venkuraista muistuttaen Lapin vaivaiskoivuja, mutta oli suurempaa.

Havupuiden käyttö näytti vähäiseltä.

Käyttöpuuta tuotiin runsaasti Kanadasta. Wictorille valtio on tarjonnut ajoittain hakattavaksi puueriä. Kaadolla ja ajolla kuten muullakin metsätyöllä on tarkoin valvotut työnteke-ohjeensa, joita myyjä tiesi heidän noudattavan. Puunkaato-ohjeissa määrätään, millä puita saa metsästä vedättää, mitä oksille ja latvuksille tehdään. Ne kieltävät metsäojituksen. Pohjaveden korkeuteen tai laatuun ei saa tulla muutoksia, ei tien-teossakaan. Koneilla ei saa vaurioittaa muuta puustoa, ajouria ei saa syntyä, kuivia puita, oksia ja latvoja ei saa poistaa metsästä, yms, luetteli Wictor meille. Helpommin hän saisi Kanadasta rakennusliikkeestä puut, mutta isän ja Nickin saama luottamus seuraa poikia, joten hän on ostanut puut alueelta. Sain mukaani muutaman lehtileikkeen hirsitalojen teosta, sekä kirjan, joka kuvasi hyvin entistä tukkiaikaa ja tapahtumia 1900-luvun alkukymmenillä tällä paikkakunnalla. Suomalaisella sisulla puut kaatuivat ennen koneiden käyttöäkin. Tarvittiin pari riuskaa miestä ja peura (=saha). Tehokasta jälkeen, sillä havupuustoa sai hakea luonnonpuistoista ainakin suuria puita etsiessään.

Pieniä puita ovat pensaat. Ajotien varrella olevista pensaista huolehtii Wanda hurjalla ajotavallaan, tuumaili Wictor vaimostaan säestäen juttua tutulla naurahuksellaan. Tulimme tuntemaan Wandan kovasta, mutta taitavasta ajotavastaan istuessamme hänen kyydissään

saapumis- ja lähtöpäivinä. Innolla hän ajoi, näytti vuoroin oikealla kädellä, vuoroin vasemmalla, jopa yhtäaikaan molemmillakin huutaen samalla huu-uu. Vaikka olimme tehneet jo pakkolaskunkin, tuntui ajo maantiellä pelottavammalta.

Tapaamamme sukulaiset työskentelivät monilla eri aloilla. Maataloudesta ei monikaan Marcellin pohjoisen sijainnin vuoksi enää elantoaan saanut. Isäntäparimme Wictor ja Wanda hoitivat rakennusliikettään. Kävimme tutustumassa sen raaka-ainevarastoon, puuplassiin, jossa oli paljon tosi mahtavia puunrunkoja vetoautojen vierellä. Puiden mitta oli 60-70 jalkaa. Löysimme sieltä myös erikoisen pärehäylän. Sen muodosti vaaka-suoraan pyörimään asetettu sirkkelinterä metalliliteineensä. Puupölkky asetettiin tähän ja näin syntyi sahattuja paanuja, joiden toinen pää oli uhuempi. Se asetettiin katossa seuraavan kerroksen alle. Katto tosin kestää vain noin 15 vuotta, valitteli Wictor kokemuksistaan omassa talossaan. Kyselin, millä kateaine oli kyllästetty. Ei millään, oli vastaus. En tämän jälkeen ihmetelty näiden päreiden ja paanujen välimuodon käyttöä.

Yrityksessä on 15 miestä ja raaka-ainetta 18 kuukauden tarpeisiin, ehkä riittämiin, kunnes jään eläkkeelle, tuumaili Wictor katsellessamme albumeista muiden kohteiden kuvia.

Lähialueen suurin kaupunki Grand Rapids on Marcellista 23 mailia etelään. Paperitehdas piippuineen näkyi matalaan rakennetulla alueella etäällä. Uusi suomalainen kone antaa seudun asukkaille varmuuden toiminnan jatkuvuudesta. Vihctorin poika Michel kävi hitsaustöissä tehtaalla 7 päivää viikossa ja 10 tuntia päivässä. Kova tuntui olevan tahti.

Ruokakulttuuria

Opimme uusia ruokatottumuksia. Söimme Amerikan pekonia yhdessä "plättyjen" ja vaahterasiirapin kanssa. Wanda keitti kokonaisia maissin tähkiä syötäväksemme. Laskin pöydästämme 15 eri lajia muroja aamu- ja iltapala-aterioillamme.

Erikoiselta maistui myös tumma pitkäjyväinen villiriisi, jota intiaanit ottivat järvistä syötäväksi. Villiriisi on luonnonvarainen järvien matalikkojen

kasvi, joka tuuleentuu vasta pakkasöiden vaikutuksesta. Intiaanit hyödyntävät jyvät omaksi ravinnokseen ja myyntiin. Siksi sitä myös sanotaan intiaaniriisiksi. Korjuu tapahtuu siten, että kanootit liikkuvat pareittain samaan suuntaan. Niiden väli on sellainen, että kun pyöreällä puukalikalla tehdään ikäänkuin niittoliikkeitä, varisevat tuleentuneet jyvät suurimmaksi osaksi. Järven pohjaan putoilee kuitenkin riittävästi siementä uutta satovuotta odottamaan. Näin saatu riisi käsitellään sitten rummussa, joka on suomalaisen viskurin tapainen laite. Ellei korjuuta näin tehdä, keittoaika on puoli vuotta, kertoi tätä työtä intiaaneille tehnyt isäntämme Wictor. Tumma väri, jyvän pitempi ja ohuempi muoto sekä maku erottavat sen tuntemastamme valkoisesta riisistä.

Purkitetuista juomalaaduista ei ollut pulaa, samoin saimme maitoa ja piimää riittämiin. Kahvia kului tuoppikaupalla, sillä päivä alkoi ja päättyi aina muutama tuopilliseen. Alkoholia ei matkalamme juhliissa eikä perheissä näkynyt.

Matkamuistoja

Grand Rapidsin kauppaliikkeet tulivat tutuiksi käydessämme niissä tuliainostoksilla Wictorin henkilöautolla. Ostimme vaatteita, jalkineita yms. Intiaanireservaatin myymälät myöhemmin täydensivät hotellien pikkuputiikkien ohella matkakassejamme. Linja-automatkallamme pysähdyimme myös isoon "K-mark"-markettiin. Jälleen lisää tavaraa. Tosi iso kauppaa, mutta ei vetänyt vertoja Minneapolisin liikekeskukselle eikä ollut niin kodikas kuin Rissasen kyläkauppa Marcellissa. Lentokentilläkin löytyivät omat myymälänsä, Bangorissa pienempi, Minneapolisissa melko suuri. Kennedyn kentällä olimme vain Pan Am-yhtiön terminaalissa. Vielä lentokoneissakin täydennettiin kantamuksia verovapaista ostopisteistä.

Eivätkä matkamuistot ostettuihin jääneet. Isäntäväet pitivät siitä huolen. Saimme intiaaniriisiä, vaahterasirappia, lakkeja, mukeja, kyniä, vöitä, kelloja, ja sormuksia sekä runsaasti kiviä, joiden keräys ja käsittely oli yksi monista Wandan keräilyharrastuksista. Hä-

nellä on alakerrassa täydellinen kivien työstölaitteisto ja iso kiviraaka-ainevarasto. Erilaisia valmiita käsitöitä löytyy yltympäri kookasta taloa. Wanda näytti myös rahakokoelmiaan, kolikoita, jotka oli asetettu kansioihin. Itse sain sahatun ja hiotun kovan siivun, jota luulin saadessani kiveksi. Mutta ei, se olikin dinosauruksen ulostetta. Onneksi tulli ei kysynyt siitä mitään, en olisi osannut selittää. Olisikohan niin vanhaa, miljoonia vuosia sitten kivettyntä ainetta saanut tuodakaan, tiedä häntä, mutta mukana pala kuitenkin tuli.

Kotimatalla

Alunperin paluupäiväksi Marcellista oli kaavailtu lauantai, mutta lentopaikkahuolet aikaistivat lähdönperjantaiamuksi. Aamu oli edellisten kaltainen, mutta jotenkin haikeampi. Illalla oli sovittu, että bussi lähtee Marcellin häälilta klo 9 kohti Minneapolisista, niin että ennätämme vielä tutustua sen kaksikaupunkiin, Missisipin itärannalla sijaitsevaan hiukan pienempään St Pauliin. Henkilöautot toivat ryhmämme jäsenet odottavan ison bussin kupeeseen. Ennen lähtöä saimme vielä lahjoja. Haulausten, hyvästelyjen ja huiskutusten jälkeen paluu alkoi.

Näimme kerran vielä auton ikkunasta asuintalomme, sitten ohitimme Grand Rapidsin. Tienvarressa alkoivat puut olla jälleen harvassa, niin pieni tuntuu puuvyöhyke enää olevan. Puolivälissä, ison järven rannalla on jälleen yksi intiaanireservaatti. Siellä on myös intiaanimuseo matkamuistomyymlöineen. Täällä viivymme hetken ennen pysähtymistämme ruokailupaikkaan saman järven rannalla.

Tuntien ajon jälkeen kaupunkikierros Minneapolisissa bussilla ja toinen St. Paulin puolella ennen hotelliin menoa.

Minneapolis on yli kahden miljoonan asukkaan iso yhteisö. Majoituimme aivan keskustaan, pilvenpiirtäjien katveeseen. Sovimme lähtöajan lentokentälle aamuksi klo 9.45:ksi. Hotellin uima-allashuoneessa saimme ilmaiset juomat, jotka nautittuamme lähdimme kaupungille. Kuljimme katuja sinne tänne, kunnes uskaltauduimme sisään isosta aukosta, tavarataloketjun pääovesta. Rakennus oli monen kerroksen korkuinen, kuin suuri timantti teräsrunkoineen ja lasipintoi-

neen, vähän kuin Koskikeskus Tampereella. Rullaportaita pääsi ylös ja alas moin kerroksiin. Koko pilvenpiirtäjälue tuntui olevan yhdistettynä viereisiin taloihin katetuilla kulkusilloilla joka sivulta, joka paikka loputtoman täynnä myymälöitä. Pelkäsimme eksyvämme, mutta jostakin kadulle pääsimme. Kadut on numeroitu pituus- ja poikkisuuntaisina ykkösestä alkaen. Kun oma osoite on selvillä, paikka löytyy pian. Illaksi palasimme hotellihuoneisiimme. Kylpy teki hyvää ja sitten matkalaukut aamuksi lähtökuntoon. Hotellilaskutkin selvitettiin valmiiksi.

Aamulla kävimme ravintolassa aamupalalla ja sitten nopeasti kauppakeskuksen tietyn oven taakse aukeamista odottamaan. Paljon piti vielä ostaa ja melkein kaikki löytyikin ja aikaa riitti. Palatessamme odotti hotelliaulassa jo moni autoa kentälle, niin mekin kotvan kuluttua.

Kentällä kaikki tuntui olevan kunnossa, kiitos isäntiemme koko yön jatkuneiden puhelinneuvottelujen. Ensін tietokone ilmoitti koneen ottavan meistä vain 24 henkeä. Syy kuului olevan siinä, etteivät muut ole vielä Bangorista tulleetkaan, vaan ovat näyttöpäätteen mukaan yhä siellä. Sotkun selvittyä kävi ilmi, että ainakin kuuden täytyy jäädä koneesta, koska se oli myyty täyteen.

"Elleivät kaikki pääse mukaan, seisomme TV-miesten kanssa kentällä hiuskuttamassa muille", uhkasi Matts Huju.

Sana TV tuntui olevan ainoa mahti, joka sai Pan Amin jättämään muutaman amerikkalaisen kentälle meidän sijastamme. Laukut kädessä kuljimme Minneapoliksen lentoterminaalin tullitarkastukseen, joka oli asiallinen, melko nopea toimenpide. Pääsimme vuorotellen suullisesti kuultaviksi, mitä laukuissamme on. Toisilla toista, meillä muuta. Oli siinä tullilla ihmettelemistä kuullessaan, että kiviäkin. Kaikki saivat pitää laukujensa sisällön sellaisenaan ja ne lähtivät koneeseen ennen meitä. Me askelsimme vielä lentoaseman kaappoihin. Nämä olivat viimeiset ostokset USA:ssa. Vielä saattajien hyvästelyt ja sitten koneeseen.

Nousu ilmaan. Ruokatarjoilu alkoi välittömästi. Kylläpä tuntui maittavankin. Ilmoitus laskeutumisesta. Kennedyn kenttä ja New York näkyivät valaistuina alamme. Laskeutuminen sujui kevyesti.

Koneenvaihtoon oli aikaa vähän yli puoli tuntia. Se riitti mainiosti. Olimme jo niin monesti tehneet sen muutamien päivien aikana.

Atlantin yli lentävä kone oli samanlainen Airbuss 300 kuin tulomatkalla Bangoriin jäänyt, mutta ei sama. Paikamme olivat olivat hujan hajan ja paikallippuja vaihdeltiin jatkuvasti. Minäkin olin lopuksi Aulikki Ali-Marttila ja istuin koneen perässä tupakkapuolella. Muuten olisin ollut eri paikassa kuin tyttäreni Anne. Vyöt kiinni, videosta turvaohjeet ja sitten ilmaan. Kuusi ateraa ennen Tukholmaa, nukkumisyrityksiä sekä käynti koneen myymälässä, siinä kymmenen tunnin ohjelma. Arlandassa tuli monelle kiire verovapaaseen myymälään, kun koneen oma myyntivarasto ennen yllentoa tuntui jääneen täyttämättä. Melkoinen marina kuului, kun lentoemännät myivät eioota. Ennen Helsinkiä jälleen ruokaa. Kiirettä piti, oli jäädä aikapulan takia syömättä. Opittu oli näköjään tämänkin, sillä astiat olivat tyhjtät ennenkuin ne siepattiin käsistä laskeutumisvalojen palaessa. Saimme annoksemme myöhään, koska ne välillä loppuivat. Kukahan jää ilman ruokaa paluulennolla, sillä meille muutamille syötettiin heidän annoksensa.

Matkalla yli Atlantin lentoemot olivat saaneet videotkin kokolailla kuntoon. Laite oli hyllyllä pääni päällä. Apuna oli käytetty aluksi hiuspinnejä ja teippiä, sitten hammastikkuja ja pahvinpaloja. Lopuksi taivutettu paperiklemmari toi avun. Muut olivat tippuneet niskaani, mistä lentoemännät ne hmyyillen noukkivat. Vaihtelua sekіn.

Kone laskeutui Helsinkiin aikataulun mukaan sunnuntaina. Jono purkautui terminaalіin. Passintarkastus ja rahanvaihtoa ja sitten odottelemaan omaa matkalaukkuu liukuhihnan viereen. Vielä jännityksen täyteinen kävely läpi tullin. Vihreä linja tuntui suositulta, eikä viranomaisilla liioin tuntunut olevan muita mielipiteitä. Osa matkalaisista jäi Helsinkiin. Me muut astelimme kohden linja-autoa, jolla Pekka sopimuksen mukaan oli tullut meitä noutamaan. Muutamat olivat jo soitelleet Seutulasta kotiin. Matkalta yhteydenottoja jatkettiin niin, että jokaisen paluu kotiin tuntui olevan tiedossa. Ryhmämme vanhimmalta, Toivo Alahorilalta energia ei loppunut, vaan matkalta tämä tiedotti Alastaroon:

→

->

"Laittakaa kahvit pöytään. Me tulemme kaikki."

Pieni lenkki totutulta väylältä ja olimme hänen luonaan kahvilla. Muutama pysähdys ja auto oli tyhjä. Painavat kantamukset käsissä astelimme Mouhijärvellä kohti kotia, jonka ikkunoissa vastaanottajat helpottuneina seurasivat lähestymistämme. Olimme perillä.

Sain kesällä paketissa taulun muistoksi vierailustamme. Se on nyt arvopaidalla kodissamme muistuttamassa matkastamme ja siellä tapaamistamme sukulaisista. Mielestäni matka kannatti tehdä. Uskon muiden olevan samaa mieltä. Tehkää tekin samanlainen. Ette kadu.